

ԻՆՏԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

# ՄԵԼԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլ, կես տարվանը 6 ռուբլ  
Առանձին չամարները 5 կոպեկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմյանի խմբագրատան մէջ:

Ստամբուլից գրվում են ուղղակի  
Тифлис. Редакция „Мелк“:

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ  
(Բացի կիրակի և առն օրերից):

Ցայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով:

Ցայտարարութիւնների չամար վճարում են  
խրաքանչիւր բաժնի 2 կոպեկ:

## ԲՈՎԱՆԿԱՌԹԻՒՆ

Թանգութեան մասին:—Նե ր թ ի ն տ ե ս ու թ ի լ ը: Նամակ Ալեքսանդրօպօլից: Նամակ Բազումից: Ներքին լուրեր: Արտաքին տեսուչ թիւն: Հայաստանի իրադրութիւնը: Անգլիա: Նամակ Պարսկաստանից:—Մշակիչ հետազոտութիւն: Ցայտարարութիւններ:—Բ ա ն ա թ ի ռ ա կ ա ն: Քաղաքացիական պատերազմի իշխանականից:

## ԹԱՆԳՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Գուցէ ամբողջ Ռուսաստանում ոչ մի քաղաք չը կայ, որի մէջ կեանքը այնքան թանգ լինէր, որքան Թիֆլիսում: Եւ զարմանալին այն է, որ թանգութիւնը այստեղ վերաբերվում է ոչ թէ միայն շուրջը թանան առարկաներին, արտասահմանից բերվող ապրանքներին կամ նիւթերին, որոնք չեն արդիւնաբերվում մեղմանում, բայց նոյն իսկ երկրիս ամենաշարակաւոր արդիւնքները, ամենօրեայ, կենսական պահանջները յայտնող մթերքները սաստիկ թանգ են այստեղ: Միւր, կաթիլ, հացը, հաւը, բանջարեղէնները,—բոլորը սաստիկ թանգ է և գրեթէ անմատչելի է միջին կարողութեան

տէր ընտանիքին, ուր մնայ չը-քաղորներին:

Քաղաքային վարչութիւնը ամեն ջանք է անում տակաւ նը-շանակելու առաջին, ամենաանհրաժեշտ պիտոյքի մթերքների վրա,—բայց զփաղապէս այդ ոչինչ չէ օգնում և աւնողը դարձեալ տակաւի գնից բարձր է անում ամեն նիւթերը:

Թիֆլիսը շրջապատող գիւղերը շատ աղքատ և գրեթէ ոչինչ չարդիւնաբերող գիւղեր են: Գիւղական ազգաբնակչութիւնը քաղաքին մօտակայ գիւղերում ծոյլ է և սեփական ինքիցիտիւնը զուրկ է արդիւնաբերութեան գործի մէջ: Բացի սորանից գիւղերը և քաղաքը կապված չեն յարմար ճանապարհներով: Մի խօսքով գիւղական արդիւնաբերութեան չափը չէ համապատասխանում քաղաքի առօրեայ կենսական պահանջի չափին:

Մենք միշտ ասել ենք և դարձեալ կը կրկնենք որ կամ մեր քաղաքային վարչութիւնը պետք է հիմնի մի գիւղական ար-

դիւնաբերող ընկերութիւն, որպէս զի գիւղական արդիւնքները կարողանային անմիջապէս գիւղերից հասցրած լինել բազայի, կամ պէտք է կազմի կապիտալիստների մի արդիւնաբերող բաժանորդական ընկերութիւն նոյն նպատակով: Մեր գիւղական ազգաբնակչութիւնը չունի իր սեփական ինքիցիտիւնը, պէտք է նրան արուեստական միջոցներով դուրս բերել թմրած դրութիւնից: Եթէ ոչ, թանգութիւնը դեռ երկար ժամանակ կը տիրէ մեզնեան: Դա հրէշաւոր երեւոյթ է, արդեօք, որ Եւրոպական պէս մի հարուստ երկրում առաջին հարկաւորութեան բնական մթերքները աւելի թանգ են, քան թէ Ռուսաստանի հեռու հիւսիսում անգամ և կեանքը Թիֆլիսում, այդ պատճառով, աւելի թանգ է քան թէ Ս. Պետերբուրգում և Մոսկվայում: Եւ դա բանի վրա միթէ մենք չենք մտածում:

Գ. Ա.

## ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱԽԱ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐՈՎՈՒՆ

Սեպտեմբերի 22

Կովկասում հայ երեսասարգութիւնը գաւառական քաղաքներում անգործ է: Հայ երեսասարգութիւնը մի պարտիզ գաղապար բերունց, դա է աղային բարոյական միութեան սկզբունքը: Նրա սարգութիւնը եթէ ապրում է առաջնութեամբ, նա չամարում է կրթութեան գործին բոլոր զաւանթներին պատկանող չափերի մէջ, առանց խտրութեան: Գաւառական երեսասարգութեան ամենաբարձր ազգաբնակչութեան գործի օրինակ է վկայ կարող է լինել այն զաւանթական գործը, որ լրացութիւնը առաջնորդից թիւրքաց Հայաստանի սովետների վերաբերվումը:

Կան ի հարկ դեպքեր, երբ գաւառական երեսասարգութիւնը չէ հասկանում իր նշանակութիւնը, բայց դա մի քաղաքական երեւոյթ է: Բայց ամեն մի նորութիւն, ամեն մի թարմ, ժամանակակից ազատ հանդուժող հակառակութիւն է գրեթէ զոգնողականների կողմից, ինչին նրանք լուստարակները թէ կաթոլիկներ:

Կան հազարաւոր իրողութիւններ, որոնք ցոյց են տալիս, որ երեսասարգական խումբը կանգնել է որ և է բարի նպատակով գործ կատարել, բայց այդ նրա ջանքերի հակառակորդ և արգելադրող է զոգնողականը: Հոյեկական դասի անդադր կեանքը դեպի ազգային գործը ապագայից իրողութիւն է, որ կը խտտովանէ և լուստարակական և կաթոլիկ հայերը: Ներկայ ժամանակում մենք ի հարկ մեծ գործողութիւն կարող ենք յուսել հոյեկական դասից, բայց զփաղապէս, նրանց մտաւոր դարձողութեան շնորհիւ առանձնապէս կենսականացած է մի յայտնի գաղապարի մէջ, որի շարժարկով միութիւնը ամենաշուտապէս իրողութիւնն է: Այդ նոյն չափազանց եսական յատկանիշը, և

ու գաղապար գիտնի նետելով և եթէ պատահէր, առաջին հարկաւոր է ինքը տալով աղքատ դիտարկում, միւսները համոզող հասկանալի դրոշմ ունայն էին և յաղթողութիւնը գիտնի մեր ճանաչողութիւնը օրի միջին էր թուում անսկզբին ճանաչողութիւն, մերթ գիտնի երեւել է այս ու այն կողմ ստուգում և նա որ անհնար էր արել կրկին, շինել և աւելի փորձել, խոսն անգամ օրի փորձել էր անում, վազում էր որ հասնիլ գիտնի վարկան ապամ, եթէ այդպիսի է ինչիս գիտնի, վերջին կողմը գտնվում էր մի բարեհաջող ընկերի որ բանն այնպէս էր դարձնում, որ գտնվում էր քնում իւր տերը գտնում: Մանուկ գաւառաբաններն ուրիշ կողմերին էլ անվերջ, մեր խաղաղութեան ստապարից ծրագրել շարժում էր:

Վերապահման նման, որի շարժում անում են թէ անհայ գործի փոխում է, իսկ էր վիճակ էր փոխում, գաւառաբան, ապա հոտաւ, կեղաբան, փոխաւոր, կամ քող, ստապար, ապա հոտիւր էր մտաւոր, իսկ քողը բարձր ջանքով գտնել էր Բազումային պաշտօններէն աւելի բարձրին ինչ համար դա էր: Հովանի ցուցաւ մտաւոր հետաքրքրութիւնը կրճատել գաւառական, ակնթարթիւ, ու զուրկող տաք կապած, տրիկները լուս խոտած, թափառ գտնում են զօրք ոչնչանի ետեւի դաւառում, ընդարձակութեան մէջ, բլրներն լանջիլ գաղապարն Իրան, ծորերն խորտակում մէջ, հովանի պատկերն են ուղարկ երկրներ անվերջ Իրան, Գ. Օ. եւ Կանթոն, փոքր են փոխում, անաչ եղանակներով ոչնչանի են կանչում, որ ցրն եղան, մէկ փնջը մի կողմ է հեռացած: միւր միւս կամ շարժում և ընդհանր: այդ անհնար Իրան թաղաքներով ժայռի գլին ինչեղներն: Համար ջու ինչեղները ջրապանի ինչեղներ են հանում, որ ինքը էլ չեն հասկանում ու թեզուրեղ միւր փոխառում են: Աւելի էր մարդ զգում են ինչ, երբ խոր աշուղի միւրը պատած

## ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԲԱՆԱՍԻՐԱՅ ՄԻ ԶԵՆՈՒԿԻ ԹԻՆԱՍԱԿԱՐԱՆԻՑ

Գ.

Ճամանկուտի մէջ, էր անկար երեկայ չէի համարվում, երբ հաշտել ընկնում էր և երկիրը ըսելու էր իւր ծոցէն գործ շանք: Բացվում էին այս մի ընկերը, եղը իւր սալը, իւր այդ կարծի անկողինը թողած՝ մղալով դուրս էր վազում, խնդրաբար առջիկ անում և մերթ դուրսով ծնիկ ընկած՝ եղիւնքներով չող էր շանում դէպի երկին, փուլ անում, այդ ժամանակ իմ ձեռքս արվում էր բարակ և կալուղ վարդը, կեղեկու կառաւորում էր կանտոնը, իսկ ինչնանութեան ներքոյ նոքա գնում էին ջուլին՝ ու լիս գալիս, քրդում էին այս և այն կողմ ձեռնու մէջ՝ որ լինելը խամ երկին, բացողներ, դերան էին քաշում, գաւառիկ սայլին էին լծվում և կալուղ ձեռն մէջ սայլը պտտոցնում: Ցանքի շամար ամեն բան պատրաստ է, աւրօրն ու խաղիլ փոխն ու դնելը, սարկալի ու կանտոնի, լուծն ու փքին, սամին ու սամունի, մանկիւնն ու տափանք՝ իրենց լինելով իրենց պարտիւններով, տեղերը սերմն օրհնել է: Լուսայ Աստուծոց ծագում է, չողաքործ թրճում է իւր ամառնու ջու ջրմիկ անկողինը: Բոլոր տոռը, քանի շատ փոքրերն, ոտքի վրա է, ամեն բան սարքի ու կարգի է գրվում, սայլը լորկումն ու լծում են, սերմը փնջն են դնում, նաեւ առաւօտեան անարատ և օրուայ խաղիլ ջուլը կեղեկով կամ փաղեկով, և եղեկոր խաղը: Արօշները ձգում են լծելու վրա և մաներ օրօրվում են օդի մէջ, շամալը՝ տան ջուր ճնգ մանը, միջակ՝ երկուս կամ երեքը, աղքատի մէկը, ցանքաւոր գնում է արքայ Սեբանայանը,



գլխու. միջեմբերս մէկը նստած, միւսներս բաղրի  
կը շուրջը, որս փորէ վրա երկնցած ու զինք  
ձեռքերուս մէջ առած ու աչքերս նստորէ վր  
սոված, որո է կողքէ ընկած ու մէկ ձեռք վր  
զիններս դրած, որն էլ կանգնած, փայտը առկ  
էրրև նեցողի զարկած, այնոր ծայրէն ձեռները դ  
նում ու ձեռներուն վրա կուրծքը չանդիմաբ  
ամենքս աչք ու ականջ եղած՝ մեր ընկերոջ՝ Զրի  
նեղէ, այսպէս առնել, կարծես ուսման էինք։ Եւ  
պատմութիւն էր մեզ օճերու թաղաւոր, միմեան՝ նոց  
բանակ կազմէններ, աշխարհէ՝ աշխարհ իրար փ  
կուել երկմը, թագաւոր կամ թագուհի օճ կաւ  
կէք զղրողը արշալէ ժամանակ կամ չա՛նած յա  
լինւն ու շլիւճը որովհետեւ չպատահ օճեր եւ նե  
րա կաւը կազմողները և քաղաքները, կաւը՝  
իւր ետեղից թողած թաղափոր չուգներն ու փող  
ածը, թխնալներու իրար չուգած ստակով կու՛ն  
ու քարը՝ ուր գէշը զգեսաւորապէս նոցա երկ  
րեղուն էր ընկ, խոյով ձորերու վրայէն արեան լե  
ռնով գոչալով թխալարաւին ու գնալով... Դատարը  
չարապատ էր. ասում էր թէ մէջքի կամ վանդի  
կամ ես էն գիտեմ է՛ն. երկրացի՛ իմ մարդ է ան  
ած եղել այդ անցը։ Մի ուրիշ ընկեր առաջին  
տեղէ անցնողով շեքեմէն էր անում Գատու պա  
ռաւորներ. դիմական արարքները։ Մի երկրորդ դրոյ  
էր անում ինձ ինչպէս այս անձու պատարը  
ինչ տարակիս կամ զարարի՛ յետ փի տալ քարի  
վրա (նիւրցը պէտք է ստնել) շուրջ ու ծառի  
քրքով էր արել և լուել էր քարի տիկն էն թա  
գալիս. այն քարի տակ իրաքան՝ գանձ է եղել թա  
ղաւած։ Լոյս աշխարհի ու մութ աշխարհի շեքեմ  
ներուն վերջ կ'էր։ Բայց այնպէս մեղ կանոն էր  
գնում էինք։ Ձեռ մտաւնումս ինձ ինչպէս ծայր, ա  
ւերակ է՛ն, անայտ գանձ, պատահ, ղե՛ իրար զե  
մ վազում էին մեր երակակալութեան մէջ։

(Կը ստորագրեմ)